

SCENARIUSZE

**O PRAWACH CZŁOWIEKA PODCZAS
KONFLIKTÓW ZBROJNYCH**

GLOBALNA

ARCHITEKTURA POKOJU

*Materiały edukacyjne dla
nauczycieli i nauczycielek*

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

AUTORKI: Justyna Kuzar-Dembele, Katarzyna Salejko, Dominika Sokołowska

KONSULTACJE MERYTORYCZNE: Monika Darmofał-Karanowska, Anna Dunajska-Weckwerth, Radosław Janicki, Krzysztof Kazanowski, Joanna Szczepanek

REDAKCJA JĘZYKOWA I KOREKTA: Zuzanna Żółtowska

GRAFIKA I SKŁAD: Maciej Panas

Copyright by Stowarzyszenie Amnesty International, Warszawa 2025

Materiał jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Stowarzyszenia Amnesty International. Utwór powstał w wyniku realizacji projektu polskiej współpracy rozwojowej finansowanego przez MSZ RP w roku 2024. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji i posiadaczach praw.

Materiał stanowi część projektu *No war, know rights!* – angażowanie społeczności szkolnych na rzecz globalnego pokoju, współfinansowanego w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP. Publikacja wyraża wyłącznie poglądy autorek i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

W całym tekście zastosowano język równościowy, nazywany też włączającym. Jego celem jest podkreślenie obecności i włączenie perspektyw osób z grup marginalizowanych, a także tworzenie bardziej sprawiedliwych i włączających norm językowych, które odzwierciedlają różnorodność świata.

Projekt współfinansowany w ramach polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

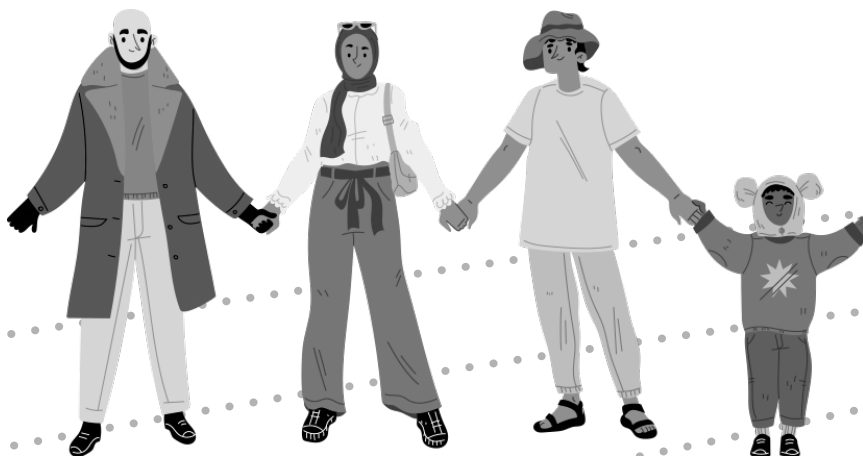
WSTĘP

Droga Nauczycielko, Drogi Nauczycielu!

Przekazujemy w twoje ręce materiał edukacyjny ***Globalna architektura pokoju*** zawierający gotowe scenariusze zajęć. Dzięki niemu uczniowie_uczennice poznają międzynarodowe instytucje i mechanizmy, które wspierają pokój na świecie. W ramach projektu powstały również inne materiały o prawach człowieka w czasie konfliktów zbrojnych, które podejmują kwestie naruszeń praw człowieka podczas konfliktów zbrojnych, krytycznej analizy przekazów medialnych na temat wojen w różnych regionach świata, angażowania się na rzecz pokoju i globalnych wyzwań dotyczących pokoju.

Zachęcamy do przeprowadzenia wszystkich scenariuszy na kilku lekcjach. Jeśli jednak nie masz na to czasu, możesz wybrać jeden scenariusz i zrealizować go na części lekcji. Każdy scenariusz zawiera fragment wiedzy dotyczącej pewnego zagadnienia, a w połączeniu z pozostałymi scenariuszami wprowadza uczniów_uczennice w dany temat, co pozwala im spojrzeć na zagadnienie z różnych perspektyw. Scenariusze zostały opracowane z wykorzystaniem metody aktywnego uczestnictwa – treści były testowane przez nauczycieli_nauczycielki na zajęciach z młodzieżą.

Projekt *No war, know rights!* – angażowanie społeczności szkolnych na rzecz globalnego pokoju ma na celu zwiększanie wśród młodzieży szkolnej świadomości na temat globalnych uwarunkowań wojny i pokoju, naruszeń praw człowieka podczas konfliktów zbrojnych oraz budowanie u młodych osób kompetencji i postaw umożliwiających podejmowanie działań aktywistycznych w tym zakresie.

JAK KORZYSTAĆ Z MATERIAŁU?

Materiał edukacyjny ***Globalna architektura pokoju*** dotyczy funkcjonowania międzynarodowych instytucji działających na rzecz pokoju oraz norm i dokumentów regulujących działania państw w czasie konfliktów zbrojnych. Jest przeznaczony do pracy edukacyjnej z młodzieżą ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych (13–19 lat). Można go wykorzystywać na godzinach wychowawczych, podczas zajęć pozalekcyjnych oraz w ramach podstawy programowej, na lekcjach wiedzy o społeczeństwie, historii oraz geografii.

Scenariusze są przygotowane w taki sposób, żeby nie wymagały dodatkowej pracy związanej z wyszukiwaniem informacji na dany temat. Można modyfikować ćwiczenia, dodając swój wkład. Nauczyciel/nauczycielka zna swoją klasę i potrafi najlepiej ocenić, które elementy scenariusza będą dla niej najbardziej angażujące.

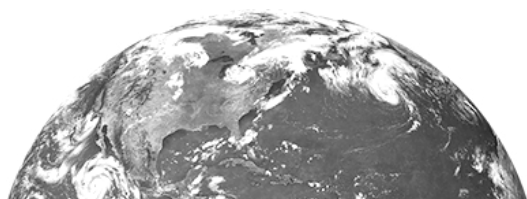
Instrukcja obsługi scenariuszy:

1. Materiał edukacyjny ***Globalna architektura pokoju*** zawiera zestaw pięciu scenariuszy zajęć.
2. Każdy scenariusz składa się z kilku ćwiczeń, na realizację których potrzeba od 20 do 30 minut.
3. Scenariusze ***Globalna architektura pokoju*** zawierają opis celów, czas trwania aktywności, potrzebne materiały, ćwiczenia i załączniki.
4. Scenariusze zostały zaprojektowane i ułożone w taki sposób, żeby poruszane w nich tematy i ćwiczenia wyczerpywały całe zagadnienie.
5. Jeśli nie masz czasu przeprowadzić wszystkich scenariuszy, możesz wybrać jeden – każdy jest samowystarczającym fragmentem wiedzy. Możesz dowolnie łączyć ćwiczenia, dostosowując je do potrzeb grupy.
6. Zanim rozpoczniesz zajęcia, zapoznaj się z całym scenariuszem, przygotuj potrzebne materiały merytoryczne i plastyczne oraz salę lekcyjną.

Pozostałe materiały edukacyjne:

- *Aktywizm na rzecz pokoju*
- *Nawet wojny mają zasady*
- *Niewidzialne wojny*
- *Wojny w mediach*

Życzymy inspirującej i angażującej pracy z młodzieżą!

GLOBALNA

ARCHITEKTURA POKOJU

MINISCENARIUSZ 1: CO TO JEST POKÓJ?

Czas trwania:
30 minut

Cele:

Refleksja nad tym, czym jest pokój w naszym życiu codziennym.
Poznanie i zrozumienie pojęć pokoju pozytywnego i negatywnego.

Materiały:

- Tablica/flipchart
- Kartki papieru
- Mazaki

Krok 1: Burza pomysłów: „Pokój jest wtedy, gdy...” (15 minut)

- Podziel klasę na małe grupy liczące po trzy–cztery osoby.
- Każda grupa dostaje kartkę i ma kilka minut na wypisanie jak największej liczby dokończeń zdania:

„Pokój jest wtedy, gdy...”.

Zachęć do odwoływania się do różnych sfer: szkoła, dom, świat, ciało, emocje.

Przykłady:

- „... nikt się nie boi wracać do domu”.
- „... możemy rozmawiać bez krzyków”.

- „... nikt nie musi uciekać”.
 - „... nie ma ocen, tylko rozmowy”.
 - „... mogę spać spokojnie”.
 - „... każdy może być sobą”.
- Każda grupa czyta wybrane dwa–trzy dokończenia. Osoba prowadząca zapisuje je na tablicy/flip-charcie, tworząc wspólną „mapę pokoju”.

Krok 2: Refleksja i wprowadzenie pojęć (15 minut)

- Zadaj pytania:
- Czy coś was zaskoczyło w tym, co powiedziały inne grupy?
 - Czy pokój zawsze oznacza tylko brak przemocy?
 - Czy pokój to tylko uczucie, czy też może być czymś materialnym?
- Wprowadzenie pojęć
- Powiedz klasie, że w badaniach nad pokojem wyróżnia się dwa rodzaje pokoju.

Pokój negatywny to sytuacja, w której nie toczy się otwarta wojna ani nie zachodzi bezpośrednia przemoc, jednak nadal występują głębokie nierówności, niesprawiedliwość, ucisk czy dyskryminacja. To taki „pokój”, w którym agresja została jedynie uciszona, ale jej przyczyny – jak ubóstwo, rasizm, autorytaryzm czy wykluczenie – wciąż istnieją. Choć nie słychać strzałów, wielu ludzi nadal cierpi.

Pokój pozytywny to coś więcej niż brak wojny. To stan, w którym prawa człowieka są szanowane, relacje społeczne – sprawiedliwe, a wszyscy mają szansę żyć w godności i bezpieczeństwie. Pokój pozytywny oznacza aktywne budowanie społeczeństwa opartego na solidarności, równości, uczestnictwie i trosce – takiego, w którym przemoc strukturalna została rozpoznana i przezwyciężona.

- Spójrzcie na wasze dokończenia zdania – jakiego rodzaju pokoju dotyczą?
- Podsumowanie

Przedyskutujcie na forum poniższe zagadnienia.

- Który z tych rodzajów pokoju jest trwalszy?
- Który wymaga więcej pracy?
- Czy w Polsce mamy pokój?
- A w naszej szkole?

MINISCENARIUSZ 2:

KTO DBA O POKÓJ? – INSTYTUCJE I MECHANIZMY MIĘDZYNARODOWE

Czas trwania:
25 minut

Cele:

- Poszerzenie wiedzy osób uczestniczących na temat funkcjonowania międzynarodowych instytucji działających na rzecz pokoju.
- Rozwijanie umiejętności analizy i klasyfikowania działań pokojowych.
- Pobudzenie do refleksji i krytycznego myślenia na temat skuteczności i ograniczeń działań międzynarodowych instytucji.

Materiały:

- Karty pokojowych instytucji, Załącznik 1.
- Studia przypadku, Załącznik 2.

Krok 1. Wprowadzenie (2 minuty)

- Powiedz klasie: „Wyobraźcie sobie, że świat właśnie stanął w obliczu kilku poważnych kryzysów zagrażających ludziom, pokojowi, granicom. Potrzeba szybkiej, ale przemyślanej reakcji. Zaraz poznacie cztery międzynarodowe instytucje, które mogą podjąć działanie – każda z nich ma inne kompetencje i ograniczenia”.

Rozdaj lub wyświetl „Karty pokojowych instytucji”, Załącznik 1.

Krok 2. Praca nad kryzysem (15 minut)

- Podziel klasę na grupy liczące po cztery–pięć osób. Każda grupa otrzymuje kartę opisującą konkretną sytuację konfliktową lub kryzysową, Załącznik 2.
- Zadaniem grup jest przeanalizowanie sytuacji i wybór jednej–dwóch instytucji, które ich zdaniem najlepiej nadają się do podjęcia działania. Oto pytania pomocnicze:
 - Która instytucja (lub które instytucje) powinny twoim zdaniem zareagować?

- Jakie działania byłyby możliwe i legalne?
 - Co mogłoby ograniczyć skuteczność tych działań?
- Po 10–12 minutach poproś grupy, aby przedstawiły swoje stanowiska.

Krok 3: Podsumowanie – dyskusja „Kto ma władzę nad pokojem?” (5–8 minut)

Przedyskutujcie na forum lub w grupach następujące pytania:

- Która instytucja według was ma największy wpływ na pokój? Dlaczego?
- Czy międzynarodowe instytucje są wystarczająco skuteczne?
- Co ogranicza ich działanie?
- Czy instytucje mogą działać, jeśli państwa nie chcą współpracować?
- Co można by poprawić?

Załącznik 1. Karty pokojowych instytucji

Karta instytucji 1. RADA BEZPIECZEŃSTWA ONZ

To najważniejszy organ Organizacji Narodów Zjednoczonych odpowiedzialny za pokój i bezpieczeństwo na świecie. Podejmuje decyzje w najpoważniejszych sprawach:

- może wezwać państwa do zawieszenia broni;
- nakłada na państwa sankcje (mają one miejsce, kiedy różne kraje wspólnie ustalają, że przestaną coś robić z innym krajem – np. sprzedawać mu towary, odwiedzać go albo przekazywać mu pieniądze – żeby pokazać, że ten kraj zrobił coś złego i powinien to zmienić);
- decyduje o wysłaniu misji pokojowych (np. niebieskich hełmów).

W skład tej instytucji wchodzi 15 państw:

- pięcioro stałych członków: USA, Chiny, Rosja, Wielka Brytania, Francja – mają prawo weta (mogą zablokować każdą decyzję, nawet jeśli wszyscy inni się zgadzają),
- 10 członków wybieranych co dwa lata przez Zgromadzenie Ogólne ONZ.

Aby decyzja została przyjęta, musi ją poprzeć co najmniej dziewięć z 15 państw, bez weta żadnego stałego członka.

PRZYKŁAD DZIAŁANIA:

W 2023 roku instytucja ta głosowała nad rezolucją wzywającą do zawieszenia broni w Strefie Gazy; rezolucja została zawetowana przez Stany Zjednoczone.

Karta instytucji 2. UNITED NATIONS PEACEKEEPING – misje pokojowe ONZ

To specjalne misje tworzone przez ONZ w miejscach, gdzie trwa lub trwa konflikt zbrojny. Ich celem jest pomoc w utrzymaniu pokoju i ochrona ludności cywilnej.

Jakie są ich zadania?

„Niebieskie hełmy” – żołnierze, obserwatorzy i personel cywilny (np. pielęgniarki, wolontariusze) – rozmieszczani są w strefach konfliktu. Pomagają rozdzielać strony, monitorować zawieszenie broni, wspierają organizację wyborów, dostarczanie pomocy humanitarnej czy odbudowę infrastruktury (szkoły, szpitale).

Misję musi powołać Rada Bezpieczeństwa ONZ. Państwa członkowskie dobrowolnie wysyłają żołnierzy i współfinansują działania. Mandat misji określa, co wolno robić: żołnierze mają broń, ale mogą jej użyć głównie w samoobronie lub – w niektórych misjach – także w obronie ludności cywilnej. Obserwatorzy wojskowi są zwykle nieuzbrojeni.

PRZYKŁAD DZIAŁANIA:

Misja MINUSCA w Republice Środkowoafrykańskiej chroni ludność cywilną przed atakami grup zbrojnych – niebieskie hełmy patrolują i zabezpieczają m.in. drogi i szkoły.

Karta instytucji 3. MIĘDZYNARODOWY TRYBUNAŁ KARNY (MTK)

Jest to niezależny sąd z siedzibą w Hadze (Holandia). Zajmuje się ściganiem i sądzeniem osób, które popełniły najcięższe zbrodnie. Sądzi osoby oskarżone o ludobójstwo, zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciwko ludzkości, może nawet wydać nakaz aresztowania prezydenta lub dowódcy armii; nie sądzi państw – tylko konkretne osoby.

Instytucja ta może się zająć sprawą, gdy:

- zbrodnia została popełniona w kraju, który uznał władzę (jurysdykcję) MTK,
- sprawa została przekazana przez Radę Bezpieczeństwa ONZ,
- prokurator MTK sam rozpocznie śledztwo – ale musi dostać na to zgodę od sędziów MTK.

MTK prowadzi śledztwa, przesłuchania i wydaje wyroki jak każdy sąd – może skazywać na wieloletnie więzienie.

PRZYKŁAD DZIAŁANIA:

Thomas Lubanga, przywódca zbrojnej grupy w Kongu, został skazany w 2012 roku za werbowanie dzieci do organizacji zbrojnej. Trybunał skazał go na 14 lat więzienia.

Karta instytucji 4. RADA PRAW CZŁOWIEKA ONZ

To organ ONZ, który zajmuje się ochroną praw człowieka na świecie. Bada, czy państwa przestrzegają podstawowych praw i wolności, i wywiera na nie presję, by poprawiły sytuację. Przyjmuje raporty o sytuacji praw człowieka w różnych krajach, wydaje zalecenia, które mają chronić prawa obywateli, mniejszości, kobiet, dzieci, uchodźców itd. Może powołać niezależnych ekspertów do zbadania sytuacji w danym kraju (np. w Syrii, Mjanmie, Iranie). Składa się z 47 państw członkowskich wybieranych co trzy lata przez Zgromadzenie Ogólne ONZ. Decyzje są podejmowane w drodze głosowania większością głosów.

Przyjmowane przez Radę ustalenia (rezolucje) nie są wiążące dla państw tak jak umowy międzynarodowe, ale mają praktyczne znaczenie: mogą uruchomić działania ONZ, np. powołać niezależny mechanizm do zbadania naruszeń praw człowieka w danym państwie lub wywołać międzynarodową presję.

PRZYKŁAD DZIAŁANIA:

W 2022 roku instytucja ta powołała specjalną misję, by zbadać przemoc wobec protestujących w Iranie po śmierci Mahsy Amini. Misja dowiodła, że władze Iranu dopuściły się poważnych naruszeń praw człowieka, a ONZ przedłużyła jej działanie, by zbierać dokumentację do przyszłych procesów.

Załącznik 2. Przykładowe sytuacje konfliktowe

Sytuacja 1: Wojna domowa i zbrodnie wojenne

W kraju X trwa brutalna wojna domowa. Obie strony konfliktu dopuszczają się ataków na cywilów. Organizacje międzynarodowe mają dowody na stosowanie tortur i zbiorowe egzekucje.

Sytuacja 2: Zagrożenie wojną międzypaństwową

Państwo A grozi inwazją na sąsiednie państwo B, jeśli nie wycofa się ono z sojuszu wojskowego. Na granicy trwają manewry wojskowe, w mediach pojawiają się spekulacje o nadchodzącej wojnie.

Sytuacja 3: Tysiące osób uciekają z kraju objętego konfliktem

Ludność cywilna z państwa Y ucieka przez granicę do państwa Z. Uchodźcy mówią o łamaniu praw człowieka, prześladowaniach etnicznych, zaginięciach ludzi.

Sytuacja 4: Przywódca państwa jest podejrzewany o zbrodnie wojenne

Międzynarodowe organizacje mają dowody, że przywódca państwa M organizuje czystki etniczne na terenie kraju. On sam temu zaprzecza i nie pozwala na żadne zewnętrzne kontrole.

MINISCENARIUSZ 3: JAKIE SĄ ZOBOWIĄZANIA PAŃSTW? – PRAWO MIĘDZYNARODOWE

Czas trwania:

25–30 minut

Cele:

- Refleksja nad podstawowymi wyzwaniami związanymi z pokojem i bezpieczeństwem międzynarodowym.
- Rozwijanie umiejętności formułowania ogólnych zasad współpracy między państwami.
- Poznanie międzynarodowych norm i dokumentów, takich jak Karta Narodów Zjednoczonych.

Materiały:

- Wydrukowane Załączniki nr 1, 2, 3 (po jednym egzemplarzu dla każdej grupy).

Krok 1: Ćwiczenie wprowadzające – Zgromadzenie Narodów (10 minut)

- Zrób wprowadzenie: „Wyobraźcie sobie, że tworzymy Zgromadzenie Narodów, czyli spotkanie przedstawicieli różnych państw, które próbują wspólnie poradzić sobie z trudnymi sytuacjami. Każda grupa wcieli się w rolę delegacji z fikcyjnego państwa, które przeżywa poważny kryzys”.
- Podziel klasę na kilkusobowe grupy. Każda z nich otrzymuje kartę z opisem sytuacji kryzysowej, Załącznik 1., oraz kartę z propozycjami zasad, Załącznik 2.
- Każda grupa analizuje swoją sytuację i wybiera z karty jedną zasadę (lub tworzy własną), która jej zdaniem powinna obowiązywać w relacjach między państwami, by pomagać w kryzysach takich jak ten. Osoby uczestniczące zapisują tę zasadę na tablicy lub prezentują na forum.
- Podsumuj ćwiczenie, mówiąc, że w 1945 roku, po II wojnie światowej, państwa naprawdę stworzyły coś takiego: Kartę Narodów Zjednoczonych. Mówi ona, że wszystkie kraje mają obowiązek rozwiązywać spory bez użycia siły i szanować suwerenność pozostałych.

Krok 2: Co mówi prawo międzynarodowe? (15 minut)

- Podziel klasę na grupy. Każda grupa otrzymuje uproszczony opis pięciu zasad Karty Narodów Zjednoczonych, Załącznik 2., oraz opis jednego wydarzenia, Załącznik 3.
- Grupa ma za zadanie przeanalizować wydarzenie, przypisać je do odpowiedniej zasady, a następnie określić, czy dane działanie było legalne w świetle Karty Narodów Zjednoczonych.

Krok 4: Podsumowanie (3–5 minut)

- Pytania:
 - Czy prawo międzynarodowe ma znaczenie?
 - Co ogranicza skuteczność prawa międzynarodowego?

Załącznik 1. Przykładowe sytuacje kryzysowe

1. Państwo sąsiadujące z waszym zajęło część waszego terytorium i twierdzi, że należy ono do niego. Mieszkańcy tych terenów uciekają. Wasze państwo wzywa inne kraje do reakcji.
2. Kraj graniczący z waszym grozi użyciem broni, jeśli wasze państwo nie zmieni swojej polityki. W waszym kraju rośnie strach i mobilizowane są siły zbrojne.
3. Wasze państwo jest w trudnej sytuacji gospodarczej. Potrzebuje pomocy z zewnątrz, ale inne kraje nie chcą z nim współpracować, bo uważają je za nieistotne.

4. Wasze państwo prowadzi spór graniczny z sąsiadem. Trwa to od lat i co jakiś czas dochodzi do incydentów na granicy. Potrzebne jest rozwiązanie, które nie doprowadzi do wojny.
5. W sąsiednim kraju wybuchła wojna. Tysiące ludzi uciekają przez waszą granicę. Część obywateli uważa, że nie powinniście pomagać, ale inni domagają się działania.

Załącznik 2. Zasady, które powinny obowiązywać między państwami

(Wybierzcie jedną – możecie też ją przeformułować lub połączyć z inną).

- Państwa nie mogą atakować innych państw.
- Państwa muszą szanować swoje granice.
- Spory należy rozwiązywać pokojowo.
- Grożenie wojną powinno być zakazane.
- Wszystkie państwa są równe i niezależne.
- Ludzie powinni mieć prawo decydować o swoim kraju.
- Państwa powinny sobie pomagać w razie kryzysu humanitarnego.
- Państwa powinny współpracować, żeby chronić środowisko i prawa człowieka.
- Każde państwo ma prawo, by inne traktowały je z szacunkiem.
- Macie inny pomysł? Świetnie – zapiszcie własną zasadę.

Załącznik 3. Uproszczony opis zasad Karty Narodów Zjednoczonych

Zasada 1: Nie wolno atakować innych państw ani im grozić.

Dla osoby prowadzącej: zasada opiera się na art. 2, ust. 4.

„Wszyscy członkowie powstrzymują się w swoich stosunkach międzynarodowych od groźby lub użycia siły przeciwko [...] integralności terytorialnej lub niezależności politycznej jakiegokolwiek państwa”.

Zasada 2: Wszystkie państwa są równe i niezależne.

Dla osoby prowadzącej: zasada opiera się na art. 2, ust. 1.

„Organizacja opiera się na zasadzie suwerennej równości wszystkich jej członków”.

Zasada 3: Narody mają prawo decydować o swojej przyszłości (samostanowienie).

Dla osoby prowadzącej: zasada opiera się na art. 1, ust. 2.

„Rozwijać przyjazne stosunki między narodami w oparciu o poszanowanie zasady równouprawnienia i samostanowienia narodów”;

art. 55.

„W celu stworzenia warunków stabilności i dobrobytu [...] ONZ będzie popierać: [...] poszanowanie dla zasady równouprawnienia i samostanowienia narodów”.

Zasada 4: Spory należy rozwiązywać pokojowo.

Dla osoby prowadzącej: zasada opiera się na art. 2, ust. 3.

„Wszyscy członkowie załatwiają swoje spory międzynarodowe środkami pokojowymi w taki sposób, aby nie naruszać pokoju, bezpieczeństwa i sprawiedliwości międzynarodowej”.

Zasada 5: Państwa powinny współpracować na rzecz pokoju i praw człowieka.

Dla osoby prowadzącej: zasada opiera się na art. 1, ust. 3.

„Osiągać międzynarodową współpracę w rozwiązywaniu problemów o charakterze gospodarczym, społecznym, kulturalnym i humanitarnym oraz w popieraniu i rozwoju poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności”;

art. 55, lit. C.

„Popieranie powszechnego poszanowania i przestrzegania praw człowieka i podstawowych wolności dla wszystkich [...] bez względu na rasę, płeć, język czy religię”.

Załącznik 3. Opis wydarzeń

Wydarzenie 1: Atak Rosji na Ukrainę (2022)

- Rosja zaatakowała Ukrainę bez wypowiedzenia wojny i bez zgody Rady Bezpieczeństwa ONZ. Twierdzi, że działa w obronie własnych interesów.
- **Która zasada została złamana?**
Zasada 1: Nie wolno atakować innych państw ani im grozić.

Wydarzenie 2: Groźby Korei Północnej wobec Japonii (2023)

- Przywódca Korei Północnej zapowiedział, że jego kraj może zaatakować Japonię w każdej chwili, jeśli ta nie wycofa się z sojuszu z USA.
- **Która zasada została złamana?**
Zasada 1: Nie wolno atakować innych państw ani im grozić.

Wydarzenie 3: Polska i Czechy rozwiązują spór o kopalnię Turów (2022)

- Po wieloletnim sporze o wpływ kopalni na środowisko przy granicy Polska i Czechy podpisały porozumienie, kończąc konflikt bez użycia siły.
- **Która zasada została zastosowana?**
Zasada 4: Spory należy rozwiązywać pokojowo.

Wydarzenie 4: Sahara Zachodnia: Maroko blokuje referendum (2023)

- Ludność Sahary Zachodniej domaga się niepodległości i przeprowadzenia referendum, w którym mogłaby zdecydować, czy chce się stać niepodległym państwem, czy woli pozostać częścią Maroka, które sprawuje kontrolę nad tym terytorium, nie dopuszcza do głosowania i tłumi protesty.

- **Która zasada została złamana?**

Zasada 3: Narody mają prawo do samostanowienia.

Wydarzenie 5: Rada Bezpieczeństwa ONZ wzywa do współpracy w kwestii pomocy humanitarnej w Sudanie (2023)

- Rada Bezpieczeństwa ONZ apeluje do państw, by przekazały środki na pomoc humanitarną dla ofiar wojny domowej w Sudanie.

- **Która zasada została zastosowana?**

Zasada 5: Państwa powinny współpracować na rzecz pokoju i praw człowieka.

Wydarzenie 6: Rząd Myanmaru uniemożliwia misji ONZ zbadanie, czy w państwie tym są łamane prawa człowieka (2023)

- Władze Myanmaru nie pozwalają obserwatorom ONZ na wjazd mimo licznych doniesień o łamaniu praw człowieka.

- **Która zasada została złamana?**

Zasada 5: Państwa powinny współpracować na rzecz pokoju i praw człowieka.

MINISCENARIUSZ 4: POKÓJ W AGENDZIE 2030 – CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Czas trwania:

20–25 minut

Cele:

- Zrozumienie, że pokój jest częścią globalnego planu działania – Agendy 2030.
- Poznanie wybranych Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDG), które wspierają budowanie pokoju.
- Refleksja nad tym, co możemy robić lokalnie, by wspierać te cele.

Materiały:

- Karty SDG (możesz użyć oficjalnych ikon lub uproszczonych kart z nazwami i krótkimi opisami)
- Tablica/flipchart

Krok 1: Co to jest Agenda 2030? (5 minut)

Wyjaśnij krótko:

- Agenda 2030 to plan działania przyjęty przez wszystkie państwa ONZ.
- Obejmuje 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju, które mają uczynić świat lepszym: bez ubóstwa, przemocy i nierówności, z dostępem do edukacji, opieki zdrowotnej i systemu sprawiedliwości – także dla przyszłych pokoleń.
- Cel 16. mówi wprost o pokoju: „Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje”.

Krok 2: Gdzie tu jest pokój? (15 minut)

- Rozdaj grupom po kilka kart z wybranymi celami SDG (szczególnie zwróć uwagę na cele nr 4, 5, 10, 13, 16 i 17).
- Zapytaj:
 - Jak ten cel może pomóc budować pokój?
 - Czy pokój to tylko cel 16., czy też coś więcej?

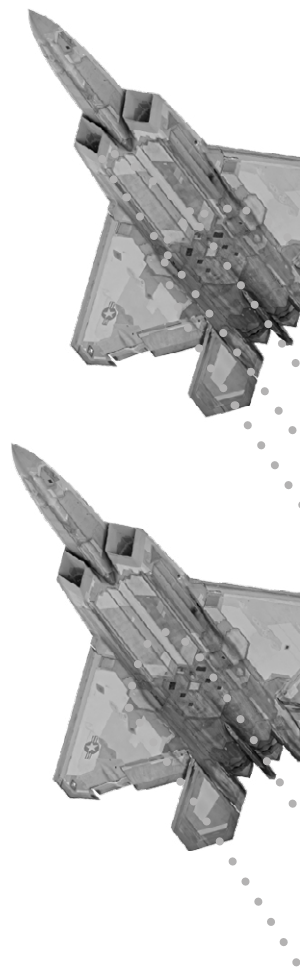
Przykłady do rozważenia:

- Cel 4. Jakościowa edukacja – większe szanse = mniej konfliktów
- Cel 5. Równość płci – mniej przemocy w domach i społeczeństwie
- Cel 10. Mniej nierówności – mniej wykluczenia, więcej szacunku
- Cel 13. Działania na rzecz klimatu – zgoda z naturą, walka o wspólną przyszłość
- Cel 17. Partnerstwa – wspólne działanie zamiast rywalizacji

Krok 3: Co możemy zrobić? (5–7 minut)

Zadaj pytania:

- Czy któryś z tych celów możemy wspierać w naszej szkole/społeczności?
- Jakie mikroakcje z poprzedniej pigułki pasują do tych celów?
- Czy możemy dodać cele SDG do naszej mapy pokoju lub do kodeksu rozmowy?

MINISCENARIUSZ 5: CO JA MAM Z TYM WSPÓLNEGO? POKÓJ ZACZYNA SIĘ LOKALNIE

Czas trwania:
25–30 minut

Cele:

- Refleksja nad pokojem jako doświadczeniem osobistym i relacyjnym, a nie tylko globalnym lub politycznym.
- Wymiana spostrzeżeń i dostrzeżenie wspólnych potrzeb bezpieczeństwa, akceptacji i szacunku, które są fundamentem kultury pokoju.

Materiały:

- Kredki, flamastry
- Kartki papieru A4
- Tablica/flipchart

Krok 1: Mapa mojego pokoju (5–7 minut)

- Zachęć osoby uczestniczące do narysowania lub zapisania na kartce „mapy pokoju” – miejsc, sytuacji czy osób, w których/z którymi czują się spokojnie i bezpiecznie. Następnie niech dodadzą te rzeczy, które odbierają im poczucie pokoju.

Przykładowe pytania pomocnicze:

- Kto daje ci poczucie spokoju?
 - Gdzie czujesz się dobrze?
 - Co odbiera ci spokój?
- Osoby chętne dzielą się jednym elementem swojej mapy na forum.

Krok 2: Wprowadzenie pojęcia „kultura pokoju” (3–4 minuty)

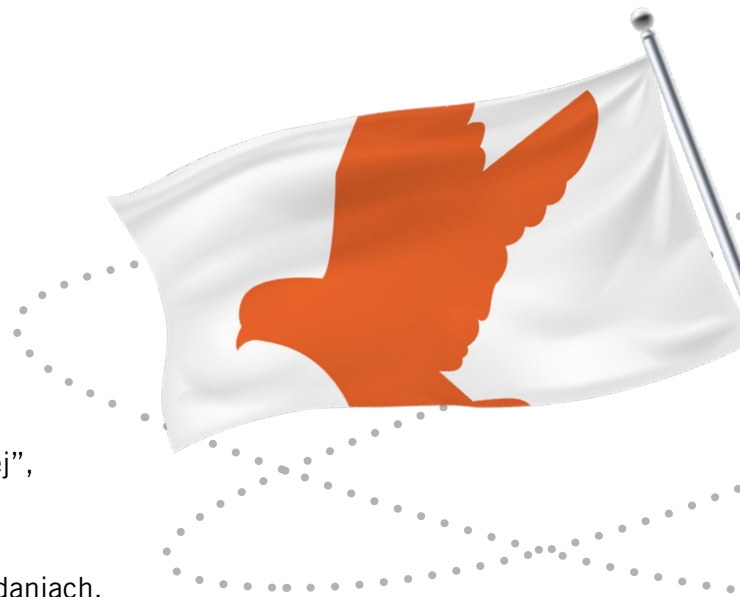
- Wyjaśnij, że kultura pokoju (wg UNESCO) to sposób życia oparty na szacunku, dialogu, współpracy i rozwiązywaniu konfliktów bez przemocy.
- Zapytaj osoby uczestniczące, czy w ich szkole lub społeczności panuje kultura pokoju.

Krok 3: Burzowanie – gdzie potrzebny jest pokój? (5–7 minut)

- Grupy wypisują sytuacje i miejsca, w których brakuje pokoju (np. hejt, wykluczenie, kłótnie, brak zaufania).
- Zastanawiają się, co można by w nich zmienić.

Krok 4: Zaplanuj mikroakcję (10–12 minut)

- Grupy wymyślają i zapisują pomysł na mikroakcję, którą można zrealizować w szkole, klasie czy na osiedlu.
- Mikroakcja powinna:
 - być prosta,
 - być pozytywna,
 - być możliwa do zrealizowania,
 - wspierać pokój w relacjach.
- Przykłady:
 - tablica „Dobre słowo dla każdego”,
 - Dzień Ciszy, bez ocen i krytyki,
 - skrzynka „Co mi pomoże poczuć się bezpieczniej”,
 - plakat klasowego kodeksu rozmowy.
- Grupy prezentują swoje pomysły w jednym–dwóch zdaniach.

Krok 5: Podsumowanie (3–5 minut)

- Pytania:
 - Co najbardziej was poruszyło?
 - Czy czujecie, że możecie mieć wpływ na atmosferę wokół siebie?
- Podsumuj zajęcia, podkreślając, że kultura pokoju zaczyna się tu i teraz – od naszych słów, gestów i wyborów.